



Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022



Úvod do metodiky zájmové činnosti

Mgr. Bc. Martin Vejvoda



Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU



Národní
plán
obnovy



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU METODIKA

Motivace zájmového vzdělávání

Jen pro interní potřebu TUL -distanční studium

Motivace zájmového vzdělávání

- samotná účast na zájmových činnostech, tak její vzdělávací a výchovné důsledky, závisí na motivaci účastníků.
- Principy motivace v této oblasti vychází z pedagogické psychologie.



Pro vše co děláme máme nějaké pohnutky – motiv.

Motivem mohou být:

- základní biologické potřeby,
- pudy,
- vrozené dispozice,
- nebo specifické osobní plány a aspirace,
- životní hodnoty atd.

Na člověka, jeho vývoj a i jeho výslednou osobnost působí mnoho **vlivů**. Můžeme je rozdělit následujícím způsobem:

Biologické vlivy:

- ▣ **dědičnost** (naše výbava, kterou máme od početí) - neseme si formou genové informace od rodičů, prarodičů,
- ▣ **vrozené dispozice** (to, co máme v okamžiku porodu) – patří sem vlivy během těhotenství – špatná výživa matky, nechtěné dítě, psychická nepohoda matky, apod. (Jde o oblast nejméně „vědecky“ uchopitelnou, přináší velmi zajímavé otázky typu: Co vše má vliv na dítě, ještě než se narodí?),
- ▣ **biologické potřeby** (pocit hladu, žízně, zimy,...),
- ▣ **celkový momentální i dlouhodobý zdravotní stav, činnost nervové soustavy, a dalších soustav člověka.**

Sociální vlivy:

- ▣ **společenské prostředí**, ve kterém člověk vyrůstá – vztahy mezi lidmi, životní vzory, pracovní vztahy, rodinné vztahy...
- ▣ **kulturní a přírodní prostředí**, ve kterém člověk vyrůstá – zvyky, tradice, národní kultura; může být podnětné, nepodnětné, různorodé,

Vlastní aktivita člověka:

- ▣ osobnost člověka velmi ovlivňují činnosti, které vykonává; to, čemu se rád věnuje; jeho vůle; chtění něčeho dosáhnout,
- ▣ .

Potřeby

- **potřeba = stav nedostatku, nebo nadbytku**

1. nižší

základní fyziologické (hlad, žízeň, sex. potřeby, potřeby vyprázdnění (moč, stolice))

- p. bezpečí a jistoty
- p. lásky a afilance (potřeba někam patřit)
- p. potřeba uznání, ocenění, úcty, sebeúcty

2. vyšší

- p. poznání
- p. porozumění, pochopení smyslu (poznatku, ..., života jedince)
- p. estetická, kulturní
- p. seberealizace (můj život pro druhé)

Potřeby estetické

Potřeby poznávání

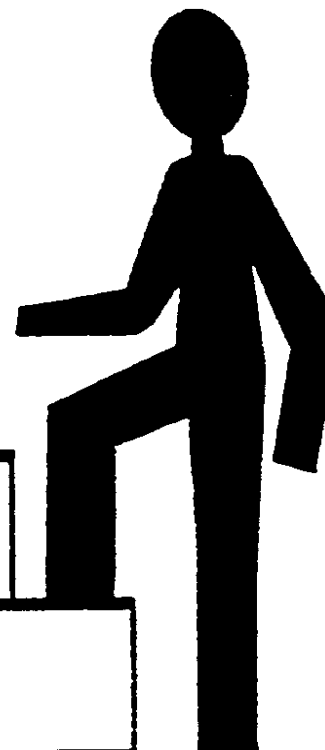
Potřeby seberozvoje

Potřeby sebeúcty

Potřeba lásky

Potřeba bezpečí

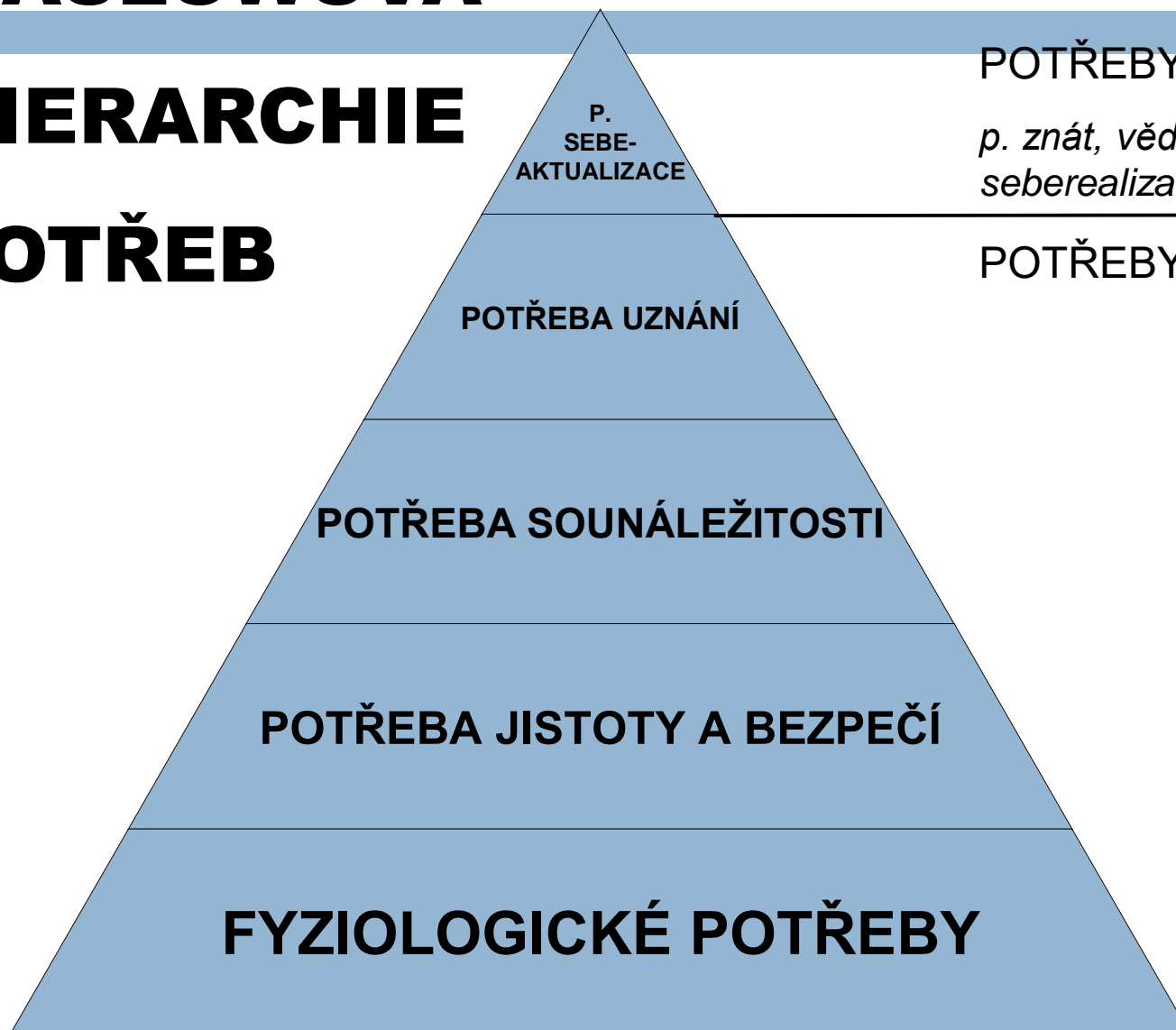
Potřeby fyziologické (hlad, žízeň, sex aj.)



MASLOWOVA

HIERARCHIE

POTŘEB



POTŘEBY RŮSTU

p. znát, vědět, p. estetické, p. seberealizace

POTŘEBY NEDOSTATKOVÉ

MOTIVACE

□ Vymezení pojmu

- soubor hnacích sil usměrňujících veškerou aktivitu daného jedince i jeho požitek
- zvyšuje nebo snižuje aktivitu člověka

□ Funkce motivace

- účelová selekce tendencí
- uspokojování potřeb jedince

aktivita vyvolána motivem, končí realizací => uspokojení motivu

Zdroje motivace

- **potřeby** (pocitovaný nedostatek)
- **zájmy** (zaměření člověka na soubor věcí, během života se obvykle mění)
- **hodnoty** (něco důležité, čeho si člověk váží, co ovlivňuje jeho chování)
- **ideály** (model / vzor, podle kterého člověk jedná, ke kterému směřuje)
- **návyky** (soubor opakovaných ustálených jednání v určitých situacích)

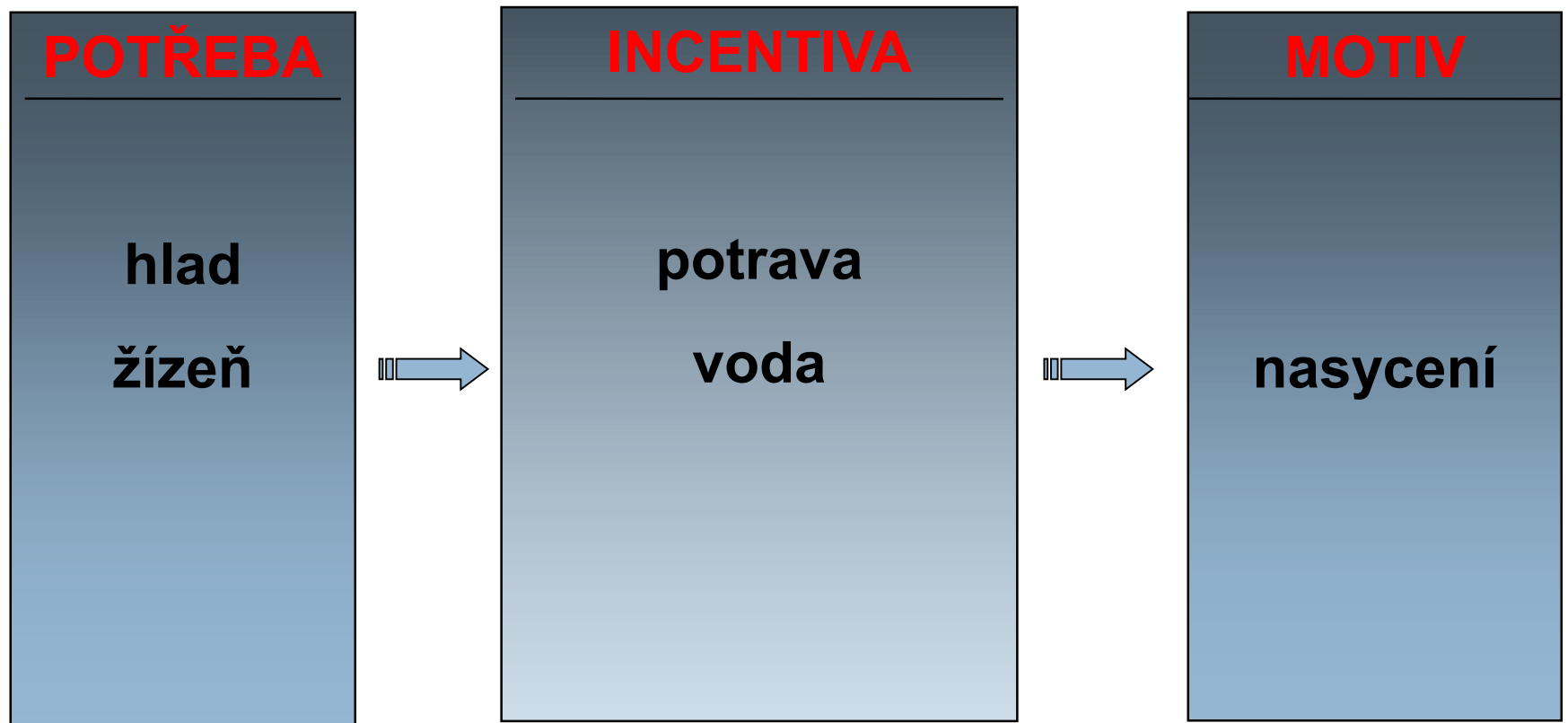
Klasifikace motivů

- Nejednotný pohled
- Primární (motiv hladu, žízně, odpočinku, sexuální motivy)
- Sekundární (motiv soc. kontaktu, moci, úspěšného výkonu)
- Vnitřní motivace- impulsy
práce – činnost, výkon, poznání, seberealizace
- Vnější motivace - stimuly
práce – peníze, sociální kontakt, moc, ...

Motiv a stimul

- **Motiv** – vnitřní příčina lidského chování (potřeby, zájmy, hodnoty, postoje, role a další)
- **Stimuly** – vnější nástroje působení (hmotné odměňování, stimuly sociální povahy apod.)
- Na jednání působí vzájemně (proti sobě) řada motivů a stimulů
- Po naplnění motivu jeho intenzita klesá
- Síla a naléhavost motivu ovlivňují intenzitu a kvalitu chování

Motivační mechanismus



Motivace zájmového vzdělávání

- Jak samotná účast na zájmových činnostech, tak její vzdělávací a výchovné důsledky, závisí na motivaci účastníků.
- rozdíl mezi motivací ve škole a v zájmovém útvaru
 - ▣ škola se někdy převažuje motivace negativní (strach ze špatné známky),
 - ▣ v zájmové činnosti má přednost jednoznačně pozitivní motivace,

Motivační úlohu vedoucího – lze rozdělit do několik kroků

- **je zodpovědný za vytvoření příležitostí a podmínek k realizaci zájmu.**
 - ▣ nabídka zájmových činností, která by se měla přizpůsobovat aktuálním zájmům
 - ▣ Neomezit se pouze na osobní předmět zájmu (koníček) vedoucího

Motivace zájmového vzdělávání

Motivační úloha vedoucího

- Nabídka zájmových činností je jistě limitována možnostmi zařízení a zájmem a schopnostmi jednotlivých vedoucích, přitom však musí zůstat otevřená zájmům dětí a mladých lidí a reagovat na jejich přání („chceme mít technický, hudební, pohybový, ... kroužek“) a potřeby.
- Aby mohl vedoucí (vedoucí tým) tento požadavek plnit, musí probíhat pravidelně **vyhodnocení činnosti a analýza situace účastníků a potenciálních účastníků** (dětí a mládeže spádové oblasti).

Motivace zájmového vzdělávání

Motivační úloha vedoucího

- Pokud vedu nějaký zájmový útvar, snažím se podpořit vlastní motivaci účastníků tím, že jim *ukáži užitečnost zájmu*.
 - ▣ seznámit (potenciální) účastníky s výsledky zvolené zájmové činnosti, např. zájemce o hudební kroužek přivést na koncert, zájemce o výtvarný kroužek na výstavu, fotbalisty na utkání kopané atp.
 - ▣ Motivačně působí, když se zájemci seznámí s výsledkem práce těch, kdo se předmětem jejich zájmu zabývají dlouhodobě, případně profesionálně.

Motivace zájmového vzdělávání

Motivační úloha vedoucího

- Na druhé straně si musíme dát pozor na to, abychom neprobouzeli v zájemcích **nereálné ideály**, ale spíše poukázali na to, co mohou opravdu relativně brzo dokázat (např. výsledky činnosti starších kroužku v minulém roce).

Pozor na „zaškatulkování“ účastníka

- hned po jejich prvním nezdaru hodnotíme jejich „omezené“ schopnosti.
- To je zásadní chyba, která může silně oslabit motivaci.
- Platí zásada: *nehodnotit předčasně schopnosti a kompetenci účastníků.*
- Je třeba počítat s tím, že se někdy je zájmová činnost jedinou aktivitou, kterou dělá dítě rádo, i mu třeba nejde.
- Není řešením nenadané dítě ze zájmové činnosti vyloučit, ale spíše mu nabídnout jinou činnost, která lépe odpovídá jeho schopnostem.

Motivace zájmového vzdělávání

Motivační úloha vedoucího

- Z nejsilnějších motivačních faktorů je pro účastníky **nadšení a zaujetí vedoucího**.
- Vedoucí, kterého **činnost baví** a který umí toto své nadšení předávat dál, takový vedoucí „**strhne**“.
- Naopak vedoucí (třeba i **profesionál**), který vede zájmový útvar **bez záliby a zaujetí** (jenom protože musí anebo protože to patří k jeho zaměstnání) účastníky **demotivuje**.

- **Přílišné nadšení** vedoucího pro zájmovou činnost může být ale v některých případech **kontraproduktivní**.
- Může se to stát tehdy, když vedoucí „zapomene“ na skutečnou situaci účastníků a **neodhadne míru jejich zájmu**, případně ignoruje jejich motivaci, která **může být odlišná od jeho vlastní**.

- **Nadšený** vedoucí zažije **zklamání** (může se někdy stát)
 - Jedna z příčin zklamání je, když vedoucí **nereflektovaně** předpokládá u účastníků **stejnou míru zájmu** a stejný druh motivace, jako má on sám, a v **určité situaci** objeví, že **tomu tak není**.
 - V tom případě není **chyba** na straně účastníků, ale **na straně vedoucího**.

Motivování zájmových činností

- Pedagog svým působením vyvolává (motivuje) v dětech potřeby (něco vědět, dokázat, naučit se).
- Pedagogické motivování zaměřuje činnost k dosažení zamýšleného výsledku - uspokojení navozené či vyvolané potřeby.
- Motivování činnosti má vycházet z přirozených potřeb dítěte, nikoliv z uměle konstruovaných požadavků či přání vedoucích.

Motivování zájmových činností

Pro volbu zájmových aktivit z hlediska a vedoucího je důležitá nejen navozující motivace,

- ale také znalost osobních vlastností dětí,
- jejich aktuálního subjektivního stavu,
- naučených schémat jednání,
- množství a povaha jejich předchozích zkušeností a informací.

Motivování zájmových činností

Motivace:

- **aktivizuje** - musí být přiměřená, čím je dítě mladší, tím více se motivace váže na elementární potřeby a na vlastní předchozí smyslové zážitky,
- **reguluje** - určuje co se má dítě naučit, co zvládnout, co udělat,
- **posiluje** žádoucí chování.

Motivování zájmových činností

- Úkolem vedoucího je udržovat motivaci na odpovídající úrovni
- Užívá takové motivy které jsou přiměřené věku a osobnosti dítěte, avšak neopomíjí ani jeho momentální stav.
- Motivы jsou z hlediska pedagoga uvědoměle vyvolávané a posilované síly k probuzení a udržování činnosti.

Motivování zájmových činností

- Motivace má také navodit vytvoření a přijetí sociální role člena kroužku při činnosti samé a v sociální skupině zájmového útvaru.
- S rolí vědomého člena sociální skupiny (kroužku, oddílu) je spojena participace (spoluúčast) ztotožnění se se zodpovědností za činnost skupiny.

Motivování zájmových činností

- Členství v sociální skupině zájmového útvaru neumožňuje jen momentálně uspokojovat zájem dítěte v dané zájmové činnosti, ale je příležitostí k navazování nových sociálních kontaktů a přátelství, snahou zaujímat ve skupině určité společenské postavení, mít úspěch, být oceňován a zejména úspěšně se rozvíjet v oblastech, pro které má dispozice.

Motivování zájmových činností

Motivování můžeme shrnout také takto:

- **Nejlepší motivací je radost z činnosti, zájem o činnost samu.** Nic nedeprimuje dítě tak, když něco začalo s plným nadšením a zaujetím a pak se věc nedokončila. Těžko se odhodlá něco takového zase začít.
- **Viditelný výsledek** je zpětnou vazbou pro dítě a motivuje k další činnosti.
- **Úspěch** je dle úsloví nejlepší motivací, každý úspěch povzbuzuje a láká k dalším úspěchům. Měřítkem úspěchu je **ocenění ostatních.**

Motivování zájmových činností

Motivování můžeme shrnout také takto:

- **Zvědavost** je také dobrou pohnutkou k činnosti – dítě chce vědět jak něco funguje, jak se to dělá.
- Nelze podceňovat ani vědomí dítěte, že je **spoluzodpovědné** za činnost celé skupiny. Participace je výrazným motivačním činitelem.
- **Soutěživost** a chuť vyhrát může být výrazným motivačním prvkem. Nemůže však být jediným.
- Výtky, zesměšnění, ironie, zaměření na chybu při hodnocení jsou antimotivační činitelé. **Pochvala podněcuje** (buduje, staví), **výtka či trest zatavuje** – odrazuje od činnosti.